

Cykl życia

Kalendarz żydowski (hebr. Luach ha-szana)

Kalendarz żydowski jest kalendarzem księżycowo - słonecznym. Zwykły rok żydowski składa się z 12 miesięcy księżycowych i ma przeciętnie 354 dni. W roku przestępnym dodaje się do niego dodatkowy miesiąc wydłużając cykl o 30 dni.

Dni, tygodnie, miesiące i lata

Początek doby zaczyna się wraz z nadejściem nocy. Pierwsza godzina - przypada na siódmą godzinę popołudniową, czyli na 18.00. Dzień - czyli okres od wschodu do zachodu słońca - dzieli się na 12 godzin (ma to istotne znaczenie ze względu na porządek modlitewny, bo określone modlitwy powinny być odmówione w odpowiednich godzinach dnia).

Dni tygodnia oznacza się hebrajskimi nazwami liczebników porządkowych, np. niedziela- dzień pierwszy, (czyli jom riszon, dalej: jom szeni, sziszi, rewii, hamiszi), jedynie siódmy nosi nazwę szabat. Szabat jest dniem świątecznym przeznaczonym na odpoczynek. Od piątkowego do sobotniego wieczoru obowiązuje rygorystyczny nakaz powstrzymywania się od pracy. Nadejście szabat wita się zapaleniem świec, po powrocie z synagogi ojciec rodziny odmawia kidusz - błogosławieństwo nad winem, wysławiające Boga za dar szabat. Błogosławi się również dwie chały, specjalnie upieczone na szabat. Świętowanie kończy się o zachodzie słońca w sobotę poświęceniem wina, błogosławieństwem nad ogniem świecy hawdalowej i nad wonnościami - besamim, których zapach ma osłodzić zakończenie szabat.

Poszczególne miesiące roku żydowskiego przypadają w następującym okresie: tiszri: wrzesień- paÅdziernik; cheszwan: paÅdziernik- listopad; kislew: listopad- grudzień; tewet: grudzień- styczeń; szwat: styczeń- luty; adar: luty- marzec; nisan: marzec- kwiecień; ijar: kwiecień- maj; siwan: maj- czerwiec; tamuz: czerwiec- lipiec; aw: lipiec- sierpień; elul: sierpień- wrzesień.

Miesiące rozpoczynają się od nowiu księżyca, liczą po 29 i 30 dni.

Astronomiczny miesiąc księżycowy ma 29 dni, 12 godzin. Liczyć można tylko pełne doby, więc miesiące dzieli się na 29- dniowe (tewet, adar, ijar, tamuz, elul) i 30- dniowe (tizri, szwat, nisan, siwan, aw). Dla dwóch (cheszwan i kislew) ilość dni jest zmienna.

W zależności od długości nieregularnych miesięcy (cheszwan i kislew) rok liczy od 353 do 355 dni. Zróżnicowanie to wynika z przepisów religijnych, nakazujących czasem, w okresach około świątecznych, przełożenie pierwszego dnia roku na dzień kolejny, lub po nim następujący.

Jeśli miesiąc cheszwan ma 29 a kislew 30 dni, to rok składa się z 354 dni. Uważany jest wówczas za zwykły. Gdy oba mają po 29 dni, 353- dniowy rok określa się jako niepełny, natomiast gdy oba liczą po 30 dni, występuje pełny, 355- dniowy rok.

Dla usunięcia różnicy między rokiem księżycowym a słonecznym, w latach przestępnych dodaje się jeszcze jeden miesiąc - dwudziestodzieciodniowy Adar II. Adar I w roku przestępnym ma 30 dni. W ten sposób lata przestępne liczą odpowiednio po: 383, 384 i 385 dni. U podstaw tych liczb leży następujący rachunek: 19 lat słonecznych po 365 dni daje 6935 dni, a tyle samo księżycowych po 354 dni - 6726. Stąd bierze się reguła, że w latach przestępnych, czyli siedem razy na dziewiętnaście lat, dodaje się trzydziestodniowy miesiąc, co daje w sumie 210 dni. W cyklu dziewiętnastoletnim otrzymujemy tym samym 6936 dni.

Rosz Chodesz

Zjawisko nowego światła księżycowego nazywa się molad (hebr. narodziny) nowiu księżyca. Oblicza się go w odniesieniu do "moladu stworzenia" - moladu miesiąca tizri pierwszego roku żydowskiego.

Mianem rosz chodesz - pierwszego dnia miesiąca - określa się kolejny dzień po moladzie. W czasach antycznych nowy miesiąc zatwierdzano na podstawie zeznań dwóch świadków przed Sanhedrynem (hebr. bejt din, czyli sądem rabinackim), dziś służą temu wyliczenia matematyczne. W przypadku miesięcy pełnych (30- dniowych) święto to trwa dwa dni - przez ostatni dzień starego miesiąca i pierwszy nowego, dla miesięcy niepełnych - jeden dzień.

Z czasów starożytnych przetrwał zwyczaj błogosławienia nowego księżyca (hebr. kidusz lewana). Błogosławieństwo ma miejsce między 3 a 14 dniem nowego miesiąca, by można było nacieszyć się nowym księżycem, zanim się go pobłogosławi. Zwykle ceremonia odbywa się po hawdali, na dworze, gdy księżyc jest widoczny.

Rosz haSzana

Molad miesiąca tiszri - księżycowy nów we wrześniu jest też dniem nowego roku - Rosz haSzana. Święto to obchodzi się przez dwa dni w diasporze, w Izraelu - jeden. Nowy Rok jest dniem upamiętniającym stworzenie świata i, według tradycji rabinicznej, przypomnieniem sądu Bożego. Rozpoczyna okres pokuty, przeznaczony na wyznanie grzechów przed Bogiem. Tradycja mówi, że w tym czasie Bóg otwiera niebiosa, w których zostały zapisane wszystkie czyny ludzi, aby wydać wyrok w Jom Kipur - Dniu Pojednania. Stąd zwyczajowe w Rosz haSzana życzenia: "Obyś został zapisany i zapieczętowany na dobry rok", a także zwyczaj spożywania jabłek z miodem, mających symbolizować nadejście pomyślnego czasu. Po południowym nabożeństwie ortodoksyjni Żydzi udają się nad rzekę lub jezioro, gdzie w czasie recytowania modlitw wyrzucają do wody okruchy chleba z kieszeni. Oznacza to symboliczne oczyszczenie. Zwyczaj ten nosi nazwę taszlich. W Nowy Rok rozlega się też dźwięk szofaru (rogu baraniego), wzywającego do modlitwy.

Kalendarz świąt

W ogólnym kalendarzu żydowskim wyróżnia się następujące święta:

1. Święta biblijne
  - a. Święta pielgrzymie: Pesach (15-22 nisan), Szawuot (Święto Tygodni w 6 i 7 siwan) i Sukot wraz ze Szmini Aceret (Święto Szałasów - 15-23 tiszri).
  - b. Inne święta, mające również swoje Źródło w Torze: Rosz haSzana (Nowy Rok w 1 i 2 tiszri) i Jom Kipur (Dzień Pojednania - 10 tiszri).
2. Święta post-biblijne, dodane w czasach późniejszych: Purim, Chanuka
3. Święta rocznicowe: Jom haAcmaut (Dzień Niepodległości Izraela w 5 ijar), Lag baOmer (18 ijar), Jom Jeruszalaim (Dzień Jerozolimy w 28 ijar), tisha beAw (9 aw).

W roku żydowskim wyróżnia się też okresy postu (hebr. taanit - post, umartwienie). Upamiętniają one tragiczne wydarzenia w życiu narodu. Najbardziej uroczysty z nich, ustanowiony na znak zburzenia Świątyni, przypada na 9 dzień aw. Obowiązuje wtedy dwudziestoczterogodzinny post całkowity. Inne dni postu przypadają na 10 tewet (pamiętka oblężenia Jerozolimy), 17 tamuz (zdobycie Świątyni), 3 tiszri (post Gedaliasza), 13 adar (post Estery). Mają one mniej rygorystyczny charakter i obowiązują od świtu do zmroku. Charakter półpokutny ma także czas między świętami Pesach i Szawuot. Zakazuje się wtedy zawierania małżeństw, zbytnich radości, strzyżenia włosów i noszenia nowej odzieży. Zakazy te nie obowiązują jedynie 33 dnia po Pesach, w Lag baOmer.